

[26]

QUINES POSSIBILITATS M'OFEREIX INTERNET?

Internet com a eina de desenvolupament

Emilio Sáez Soro

Comunicòleg

Universitat Jaume I

Vicente Querol Vicente

Sociòleg

Universitat Jaume I

Introducció

Parlar d'Internet i desenvolupament és tan simple com parlar de desenvolupament i carreteres, col·legis, hospitals i qualsevol servei públic. No obstant això, a diferència d'altres prestacions públiques, Internet ofereix molts serveis en u, i a més, la possibilitat d'intervenir en la societat com un mitjà de comunicació social més i com un mitjà que es constitueix en escenari d'interacció social en tots els seus aspectes: polític, econòmic, educatiu, cultural, etc. Per aqueix fet, en la mesura que qualsevol societat està privada de serveis públics es considera retardada i en molts casos agreujada; en el cas de no tenir la possibilitat d'accedir a Internet es perd a més un servei en un entorn multifacètic de cultura i desenvolupament.

Més enllà de declaracions apocalíptiques, es tracta de concentrar-se en l'interès del tema. I el dit interès es concreta en aquells aspectes que resulten més útils per a espais socials en què les circumstàncies socioeconòmiques són especialment problemàtiques en comparació amb altres entorns pròxims. Més enllà d'iniciar debats conceptuals sobre nivells de desenvolupament ens centrarem en la desigualtat d'oportunitats entre territoris, i en el cas que ens ocupa, en què ens plantegem el contrast entre àrees rurals i urbanes, la dita desigualtat resulta clara en molts factors. I les dificultats a l'accés a les xarxes de telecomunicacions són un paradigma entre les zones rurals i urbanes, tant en la telefonia convencional, com en la mòbil i Internet. En el cas d'Internet es produeix una doble problemàtica d'accés: la tècnica, per la dificultat

d'accedir en nombroses zones a una connexió de qualitat i velocitat de transferència de dades d'acord amb els continguts que circulen per la xarxa; i la cultural, sense la qual l'ús d'aquests mitjans cau en sac foradat perquè es perden moltes utilitats d'interès més social que purament comercial. La consideració d'Internet ha de ser des d'aquesta perspectiva, la de servei i eina, de forma simultània, i en el segon vessant, com a eina de comunicació i aprenentatge. En aquest marc de reflexió, intentarem desgranar en quins aspectes podem usar Internet com a plataforma i eina de desenvolupament dins del context de les transformacions socioeconòmiques en el nou paradigma entrant de l'economia (societat) del coneixement.

Oportunitats reals

Un dels majors interessos de l'ús d'Internet en escenaris de desenvolupament és el que suposa introduir un mitjà de comunicació molt eficaçment i probablement el més eficient, a més de la possibilitat d'accés a informació estratègica per a cada conjuntura. Podríem pensar que aquest servei resulta emmotlable per a adaptar-se a les necessitats de cada situació en particular. Així mateix, l'eficiència del mitjà es deriva de les enormes utilitats que es poden obtenir amb l'accés mínim al servei. Cal pensar que en comparació del que podem fer l'any 2006 amb els serveis i eines existents en els orígens d'Internet, els actuals suposen més un bot quantitatiu que qualitatiu. Abans que aparegueren els aspectes més comercials i les eines multimèdia que fan possible accedir a tot tipus de formats, ja era possible usar eines tan potents com el correu electrònic i accedir a bases de dades d'enorme valor per tot el món. La barrera del ser o no ser, en aquest aspecte, està relacionada precisament amb la possibilitat de tenir o no presència en la xarxa. Aquesta presència no sols es planteja en una dimensió tècnica, sinó, a més, en una qüestió cultural, de comprensió d'aquest escenari de relació i intercanvi i la capacitat d'interactuar-hi de forma plena.

Atenent aquesta dicotomia tecnicocultural, per a introduir i aprofitar les possibilitats que ofereix Internet com a servei i/o mitjà de comunicació, és necessari tant la seua introducció tècnica com la incorporació al coneixement dels seus usuaris de la cultura de la societat del coneixement a través d'entorns telemàtics-virtuals.

Però abans de plantejar l'esforç que suposa introduir els elements tècnics i d'aprenentatge per a utilitzar Internet d'una forma útil, és necessari revisar quines són aqueixes utilitats i en quina mesura poden contribuir a un millor desenvolupament, en especial per a les zones rurals.

Millora (de) la comunicació

Internet apareix com una eina comunicativa entre ordinadors connectats en xarxa. La dita qualitat ofereix dues característiques simultànies en la comunicació: la capacitat de realitzar comunicacions sincròniques i asincròniques, segons l'interès de cada situació. D'altra banda, la vinculació de la informàtica a la comunicació aporta moltes capacitats desconegudes fins al moment; una de les més importants de les quals és la vinculació de qualsevol tipus de documentació digital als processos comunicatius. Aqueixa qualitat inicial de vincular la informació digitalitzada a la comunicació ha anat desenvolupant-se fins a abastar tots els formats imaginables, així com la combinació d'aquests. D'aquesta manera, hem arribat a la situació que tots els mitjans de comunicació anteriors a l'existència d'Internet s'han vinculat a aquest mitjà. Així, a través d'Internet podem parlar per telèfon, escoltar la ràdio, veure la televisió i llegir la premsa. Aquest mitjà s'ha convertit d'aquesta manera en *el mitjà*, ja que agrupa tots els mitjans clàssics, i al mateix temps, aporta moltes altres utilitats per als usuaris particulars fins ara inexistents: videoconferència, correu electrònic, fòrums de conversa, sales de xat, accés a bases de dades de tota naturalesa, banca electrònica, comerç electrònic i un llarg etcètera d'utilitats de comunicació i serveis.

Evidentment es pot viure sense Internet, però per a aquelles persones o organitzacions que vullguen desenvolupar la seua activitat de forma més eficient davall les regles d'un sistema globalitzat i tenir accés a les mateixes possibilitats que la resta dels seus col·legues o competència, no poder accedir a aquests mitjans suposa un gran desavantatge.

Comunicació interna

Pel que fa a la comunicació interna de les organitzacions, Internet aporta una millora dels procediments habituals d'intercanvi i accés a la informació. L'ús del correu electrònic com a missatgeria interna per a qualsevol empresa, encara que siga xicoteta, ajuda a sistematitzar, ordenar i registrar la comunicació habitual entre els treballadors d'aquesta. En el cas en què les dites organitzacions estiguen distribuïdes pel territori, en instal·lacions i/o personal, millora encara més la comunicació, fent-la més ràpida, versàtil i econòmica.

Encara que la majoria de les empreses i organitzacions que tenen presència en el món rural són de grandària xicoteta, moltes vegades millorar la informació circulant entre els seus integrants i facilitar la comunicació entre aquests comporta un millor funcionament, així com una situació més estimulants, que facilita una major involucració. Un ús d'acord amb aquesta situació es dona en les centrals de reserves de les cooperatives de cases rurals. Alhora que garanteix un servei de reserva la dificultat del qual resultaria òbvia quan cada casa ha d'exercir com a gestora, concedeix una major garantia d'eficiència entre els distints allotjaments.

Comunicació externa

Si la comunicació interna pot tenir una millora substancial amb l'ús d'Internet, la comunicació externa de les organitzacions i empreses pot experimentar una transformació radical. En primer lloc, el cost de les comunicacions es pot reduir de forma dràstica, substituïnt faxos, enviaments per correu i missatgeria, telefonades (sobretot conferències nacionals i internacionals), pel correu electrònic, la videoconferència i el telèfon per Internet. Evidentment com major és el volum d'activitat externa de les organitzacions més notòria serà la diferència que suposa l'ús d'aquests mitjans. Seguint l'exemple presentat en l'apartat anterior, es pot apostar per una política de comunicació externa més potent, a causa de la concentració de recursos potencials (les distintes cases rurals) en una mateixa web i aglutinant les potencialitats dels recursos que comprenen un territori més ampli i, per tant, més atractiu per al turista rural.

D'altra banda, tant l'abaratiment de la comunicació externa com la seua major facilitat genera una major agilitat i intensificació d'aquesta (de vegades, excessiva). Les capacitats que ens ofereix Internet per a desenvolupar comunicacions col·lectives, sincròniques i asincròniques, no tenen comparació amb cap altre mitjà anterior. Així, l'organització de col·lectius virtuals amb comunicació més directa (mitjançant xats o missatgeria personalitzada) o més indirecta (mitjançant les distintes formes tècniques d'organitzar fòrums), permet la posada en marxa d'iniciatives en què el debat i l'intercanvi d'idees àgil és un condició.

La deslocalització que facilita usar Internet com a mitjà de comunicació i accés a serveis en línia és un factor definitiu com a forma de superació de les tradicionals asimetries espacials per a l'accés a la informació més estratègica per a l'activitat de les organitzacions.

Lògica de xarxa

Un dels elements distintius que és necessari tenir en compte en les pràctiques de comunicació en Internet són les que es deriven de la lògica de xarxa. L'obertura dels clàssics mitjans en què només hi ha dos interlocutors es trenca obrint les possibilitats de comunicació. Potencialment cada comunicador podia fer-ho amb tots al mateix temps d'una forma equitativa. Les distintes eines d'Internet permeten que tot el món que està connectat pugui accedir a la informació, sempre que conega on es troba; i permet a qualsevol comunicar-se amb tot aquell que conega la seua adreça, etc.

Aquesta possibilitat de reorganització de les formes habituals de comunicació crea una nova cultura comunicativa en què nombroses organitzacions i individus adopten un paper molt actiu, en la qual sol ser més útil la qualitat de la dita comunicació que la seua quantitat. La lògica de xarxa atrau en el seu funcionament persones afins als temes tractats amb molta més facilitat, per la capacitat de segmentar els grups i els temes, i a més, per la facilitat d'aportar un paper més participatiu als comunicants.

Qualsevol situació en què es pretén desenvolupar una acció col·lectiva, pot aprofitar les característiques de la comunicació en xarxa, perquè aporta elements de reforç comunicatiu i cohesió de grup. No obstant això, és necessari ajustar els elements d'aquestes eines a la necessitat cada grup i aportar als integrants la formació necessària per a usar de forma adequada les dites possibilitats. El treball de desenvolupament rural per part dels distints estaments, però, sobretot, pels professionals coneguts com AODL, és un camp potencial en què Internet resulta un suport imprescindible per als distints projectes. Queda, això sí, l'ardu treball de crear un hàbit de treball en xarxa, encara en les seues primeres etapes en la nostra part de món.

Obertura al món

De la forma descentralitzada d'organitzar la comunicació deriva l'afluència d'una enorme diversitat de continguts i comunicants. L'apel·latiu que es va donar a la televisió en el seu moment d'una *finestra al món*, hauria de canviar-se pel que fa a Internet, perquè a més és una finestra diversa i global.

Resulta atractiva la capacitat de comunicar-nos de forma tan oberta i versàtil, però, a més, la capacitat d'observar, de conèixer moltes altres opinions, visions, cultures i coneixement en extens, constitueix potser l'element més impressionant i enriquidor

que ofereix la xarxa Internet al món. Aquesta riquesa ofereix a les organitzacions i als individus, exemples, solucions, idees, així com la possibilitat d'intercanviar amb altres *semblants* les experiències i les iniciatives que s'estan duent a terme.

Les cultures s'obrin i s'exhibeixen a través d'Internet: milions de pàgines web en versions de múltiples idiomes permeten conèixer fins a l'extenuació detalls de països, regions, pobles i gents. Qualsevol persona amb inquietuds pot navegar per continguts, conèixer persones, empreses, grups, etc., relacionats amb les àrees temàtiques del seu interès. El salt qualitatiu i quantitatiu en aquest sentit no té parangó. En altres temps existia molta informació, però mai tan abundant, actualitzada i viva, com ara. El portal cultural *Connectem* (<http://www.connectem.uji.es>) és una experiència que intenta aprofundir en la comunicació dels actors socials i les seues accions a través d'Internet. Són, doncs, els gestors culturals, associacions, col·laboradors a títol individual, els que aporten la informació sobre activitats culturals, lúdiques o formatives en l'àmbit del món rural de la província de Castelló. La iniciativa té un clar component de comunicació entre els distints programadors i associacions, alhora que serveix com a aparador cultural per als possibles turistes potencials, localitzats fora dels pobles que programen.

El món del turisme, que és per coherència un dels que més es pot beneficiar de l'accés a la informació de l'oferta existent, ha registrat un salt enorme en què la major autonomia dels usuaris ha permès transformar el mercat, agilitar-lo i abaratir-lo. Des de la revolució en el sector d'aviació, fins a les possibilitats del turisme rural en què algunes cases rurals reben la majoria dels seus clients a través d'aquest mitjà, s'exerceix una activitat en què l'accés massiu dels ciutadans a la informació l'ha transformat de manera radical.

Noves activitats

Pel fet que Internet està relacionada amb totes les formes d'activitat, en moltes d'aquestes aporta nous punts de vista i potencials. Així mateix, la transformació en la forma de comunicar i tractar la informació genera nous productes i activitats. Resulta interessant com la facilitat per a comunicar-se entre milers de persones hi ha facilitat, per exemple, l'aparició de mercats ambulants gegants com ara *Ebay*, que resulten rendibles per a totes les parts.

Així mateix, l'ús d'Internet ha sigut la plataforma perquè el teletreball, com a manera fluida i absolutament descentralitzada de treballar, vaja creixent sense aturar-se,

tant en practicants com en modalitats. Ha emergit tot un sector d'empreses i artefactes per a permetre desenvolupar més varietats de treball de forma mòbil i *destemporalitzada*. Aqueixa fluïdesa permet infinites combinacions temps-espai per a organitzar el treball i per a acudir-hi. Ja no cal pensar a *emigrar* per a realitzar determinats treballs més qualificats. Cal pensar a organitzar-se, però la geometria del treball està canviant cada vegada més de pressa cap a una disposició flexible en el temps i en l'espai. El món rural té la millor oportunitat en aquest sentit, perquè ofereix espais idonis per a la concentració i la reducció de l'estrès, sense haver de renunciar a la relació amb les empreses urbanes i tots els seus entorns productius.

Un dels elements que més interès té en el creixement de les activitats de la societat del coneixement són les relacionades amb la difusió i recreació de les cultures. Atesa la capacitat d'*absorció* de formats mediàtics que té Internet, la capacitat de transformar la cultura local en coneixement, serveis i productes globals és enorme. Evidentment, dependrà de la capacitat creativa i del coneixement d'aquests mitjans, la qual cosa permetrà arribar més o menys lluny.

És necessari pensar que com més genuïns i originals siguen els elements culturals amb què es desenvolupen iniciatives en Internet més potencial d'expansió global tindran, precisament perquè la capacitat d'atracció i interès general que quelcom pot suscitar serà directament proporcional a la seua originalitat. Des d'aquesta perspectiva, l'enorme varietat de matisos que apareixen en els variats escenaris de la cultura rural, aporta un ric caldo de cultiu per a desenvolupar iniciatives vinculades a Internet.

La dispersió territorial de molts dels elements culturals en el món rural es pot concentrar en una deslocalització virtual, però potencialment accessible, en la concentració que suposa qualsevol punt d'accés a Internet. Evidentment, la capacitat d'atracció d'aquest tipus d'informació dependrà de la labor realitzada pels seus creadors, tant en l'originalitat i interès de les idees posades en marxa, com en la labor de difusió d'aquestes. Es planteja una àrdua labor de difusió de productes i idees locals en l'entorn global; la diferència és que ara és possible i abans no.

És necessari plantejar-se que en Internet, les iniciatives resulten irrellevants per l'espai en què s'estiguen realitzant. Des d'aqueix punt de vista, qualsevol activitat canalitzada per aquestes vies és possible en qualsevol lloc, sempre que es donen cita els recursos humans i tècnics necessaris. Si a més tenim en compte que els recursos tècnics poden estar deslocalitzats amb respecte dels seus usuaris, el potencial d'obertura en l'espai encara s'incrementa més. I si afegim, que els recursos humans no cal que es

concentren en un espai físic de treball, sinó que ha de ser necessàriament un espai virtual, les possibilitats es multipliquen encara més respecte a la seua composició espacial.

Més enllà de teories, la qüestió principal és que es dibuixa amb claredat un escenari nou i real per a organitzar iniciatives de tota índole. L'actualització d'aquests potencials i recursos està en aquests moments més oberta a les persones que mai ho ha estat. No obstant, per a això és necessari mostrar aquestes possibilitats i trencar el prejudici que en el món rural determinades coses d'alt nivell tecnològic no és possible fer-les.

Dificultats reals

Totes les possibilitats i oportunitats que ací es descriuen suposen una sèrie de condicions de base per a la seua posada en marxa. A diferència d'altres moments de la història productiva del nostre món, les infraestructures tècniques necessàries són les més lleugeres i netes fins ara conegudes. La infraestructura de telecomunicacions més desenvolupada circula per fines fibres de vidre o per l'aire, els equips informàtics cada vegada són més xicotets i barats i les seues prestacions creixen de forma proporcional al decreixement del seu preu. Si comparem aquestes infraestructures amb les necessàries en altres temps per al desenvolupament econòmic, suposen un gran avantatge en termes d'impacte ambiental, cost i ocupació d'espai.

L'altra cara de la moneda és que mai un escenari productiu ha necessitat tanta inversió en aprenentatge i coneixement acumulat per a desenvolupar-se. Així, per a un ple aprofitament d'aquests recursos és necessari tenir coneixements bàsics d'ús d'ordinador i comprendre la lògica de la xarxa i les seues eines essencials. Aquests coneixements per a algunes persones poden resultar raonablement senzills, però el fet de tenir-los o no tenir-los suposa en molts casos la capacitat d'accedir a aquests mitjans. La corba d'aprenentatge per a un ús bàsic d'Internet és molt més alta que l'existent per a accedir a qualsevol altre mitjà de comunicació anterior. A més, l'ús més enriquidor d'aquest mitjà està vinculat a un aprenentatge continu, ja que no deixa d'evolucionar i generar noves eines internes i serveis.

Tant els usuaris com les organitzacions que vullguen desenvolupar iniciatives en Internet han d'assumir aqueix aprenentatge, major com més abast tinguen les iniciatives i usos productius que es pretenguen donar a la xarxa. La idiosincràsia d'aquesta situació suposa assumir un aprenentatge continu o perdre el nord en les activitats vinculades a la

societat-economia del coneixement. Les oportunitats que es plantegen pel costat de les qüestions materials, organitzatives, espacials i econòmiques, tenen el seu revers en una exigència de gran implicació personal a mantenir aqueixa comunicació de forma àgil i permanent, a més d'anar interioritzant noves formes de funcionar, de col·laborar, de treballar amb la informació i d'aprendre.

Resulta imprescindible comprendre que en aquest context les regles, si no totalment diferents, sí que atenen a una filosofia distinta, especialment en aspectes com poden ser els de compartir informació, apreciar l'opinió d'altres, l'estimació de cada interlocutor, sobretot atenent la seua capacitat d'aportació a la resta, un predomini de la meritocràcia i de la generositat, etc. Són valors que han possibilitat que la xarxa social es posara en marxa i que es mantinga en el que podríem considerar els nuclis de funcionament d'Internet.

Evidentment, com tot canvi cultural no podem esperar que les persones i organitzacions que s'introdueixen en aquest món funcionen de forma harmònica des d'un primer moment. Els conflictes no són pocs i en alguns casos suposen una renúncia completa a l'ús d'aquests mitjans. Per això, és necessari escometre la immersió i creació d'activitats en Internet des del punt de vista de l'experimentació i la creació de quelcom que necessitarà temps i paciència, però que, al mateix temps, suposa l'estímul del repte i de nous horitzons en què descobrir i treballar.

En un altre vessant trobem problemes més senzills de veure, encara que de vegades difícils de resoldre. Ens referim a la dotació tècnica i especialment a la infraestructura de telecomunicacions. A ningú se li oculta l'existència d'una clara asimetria en la dotació d'accés a telecomunicacions de qualitat entre el medi urbà i el rural. La major concentració poblacional estableix els criteris de rendibilitat per a les empreses de telecomunicacions, que des de la seua completa privatització no atenen a criteris d'interès social: han abandonat molts pobles perquè no suposen un potencial suficient de negoci per a fer les inversions necessàries.

No obstant això, existeix esperança sobretot de la mà dels avanços en la tecnologia de transmissió sense fil. Les tecnologies *wi-fi* i *Wi-Max*, especialment la segona, suposarà amb el temps una obertura d'espais no accessibles a les connexions de banda ampla. La sort és que ha sigut l'avanç tecnològic el que ha transcendit la visió mesquina de les empreses a l'hora de plantejar-se estendre infraestructures físiques. En coherència amb el mateix fenomen d'Internet, l'expansió del seu suport tecnològic es desenvolupa a la via de la flexibilitat i de la *fluidificació* de l'espai.

Estratègies

Introduir persones i organitzacions en l'ús de les TIC suposa la necessitat de comptar amb diversos elements: una dotació tecnològica, una dotació formativa i un entorn afavoridor per al sorgiment d'iniciatives productives, social i/o econòmiques. Qualsevol estratègia dirigida a donar suport a la introducció en l'ús de les TIC i la posada en marxa d'iniciatives de creació de riquesa de qualsevol tipus, ha de considerar els elements descrits (a més dels que concerneixen a la naturalesa del projecte).

Formatives

A més de la formació convencional és necessari considerar un element que va més enllà dels coneixements sistematitzats. Igual que per a iniciar activitats empresarials en un país que no coneixem és recomanable viatjar-hi i viure-hi, conèixer els seus costums, els seus ciutadans i l'escenari amb les seues característiques, ja que en cas contrari correm el risc de tenir un fracàs per no considerar elements fonamentals en la forma de funcionar de la dita societat, igualment és necessari *viure* el ciberespai, experimentar-hi abans d'iniciar qualsevol projecte.

Per a conèixer realment aquest entorn social i de comunicació intensa, a més de conèixer els elements tècnics, programes, serveis, etc., que el constitueixen, és imprescindible realitzar-hi immersions. Només gaudint i patint els avantatges i inconvenients d'un món en què el simbòlic es converteix en la representació extrema de la realitat, en els seus efectes sobre les persones, podem ser conscients què és el que funciona i el que no funciona.

Un pas més enllà de la necessària experiència subjectiva, hem de comptar amb factors concrets i indispensables per al desenvolupament. La introducció en la societat del coneixement s'ha de plantejar des del moviment; és necessari introduir iniciatives en què els ciutadans i les organitzacions no sols siguin subjectes passius o receptors de serveis i continguts, sinó que, a més, interactuen, posen en marxa projectes i iniciatives de qualsevol tipus i que induïsquen a altres a l'ús d'aquests mitjans.

La formació resulta essencial en aquest context; a més, la idea de formació contínua es fa més rellevant. En aquests moments podem comptar amb les millors eines per a l'ensenyament a distància a través dels mitjans en línia. Però no podem esperar un ús profitós d'aquest tipus de mitjans si abans de forma presencial no s'aprèn a usar les eines que permeten accedir a l'aprenentatge en entorns virtuals. Per a això, és necessari

impartir una formació bàsica sobre l'ús del correu electrònic així com els coneixements imprescindibles per a moure's en entorns virtuals d'aprenentatge, per exemple *Moodle*.¹

En el terreny formatiu és necessari pensar en dos vessants: les necessitats a cobrir amb els recursos propis i els recursos que podem trobar en la xarxa. La idea és que l'accés a Internet done facilitats molt grans de poder cursar molt diferents matèries i disciplines, que evidentment en un xicotet entorn local no podrem proporcionar.

La millor opció per a dissenyar la formació que es puga necessitar en un entorn local, amb no massa recursos, és la combinació entre l'oferta formativa presencial disponible i la formació en línia assequible. D'aquesta manera, per a escometre qualsevol projecte, el dèficit formatiu no ha de ser una excusa per a no dur-ho a terme.

Iniciatives i projectes

La posada en marxa d'iniciatives en l'ús d'Internet és la clau per a una introducció real de la societat del coneixement en qualsevol entorn. La clau és que la societat del coneixement es dóna allà on a més de *consumir-se* es genera. La qüestió és utilitzar els recursos propis, humans, culturals, materials, per a idear projectes originals i que desperten interès més enllà de l'espai propi. Evidentment quelcom així no és senzill, però ha de ser la meta per a qualsevol projecte en la mesura que es vullga que romanga en el temps.

Com a qüestions clau a tenir en compte abans d'iniciar qualsevol projecte en Internet podem citar les següents:

- a) Aclarir de forma precisa els objectius del projecte, els serveis o utilitats que s'ofereixen, les contraprestacions que si és el cas s'exigiran als usuaris i els recursos humans i econòmics necessaris per a dur-ho a terme.
- b) Necessitats de continguts. Textos, imatges, sons, vídeos, bases de dades, programari i disseny.
- c) Gestió i manteniment del projecte. Responsables, participants i funcions d'aquests.

¹ *Moodle* és un dels entorns més populars per a l'ensenyament en línia. La seua facilitat de maneig juntament amb la seua enorme varietat d'eines de gestió de la comunicació i de la informació **ho fan** molt efectiu. A més, és necessari tenir en compte que és programari lliure, per **la qual cosa**, tant el seu ús com la seua distribució són gratuïtes. <http://moodle.org/course/view.php?id=11>

d) Disseny i cronograma d'execució de les distintes fases del projecte i previsió en les formes d'avaluació d'aquest.

Tot projecte és únic i té els seus elements afavoridors i els seus impediments propis; i per desgràcia cap té garanties d'èxit quan s'inicia. No obstant això, és necessari per a desenvolupar iniciatives en Internet tenir la intenció de la idiosincràsia d'aquest entorn per a usar els seus trets a favor de les nostres idees. La clau és usar els avantatges que ens ofereix aquest mitjà per a millorar l'existent o per a posar en marxa bones idees.

Un dels avantatges més interessants que cal aprofitar en el desenvolupament d'aquest tipus de projectes, és que, en la mateixa xarxa, podem trobar nombrosos exemples i informació abundant relativa al tipus d'experiència que desitgem posar en marxa. Establir una comunicació directa amb responsables de projectes semblants als nostres és senzill i la possibilitat de compartir aquest tipus d'informació pot resultar de gran ajuda per a reduir incerteses i evitar problemes que ja han tingut altres. Per a això, és molt recomanable localitzar i inscriure's en fòrums relacionats amb temes relacionats amb el projecte a escometre.

Animació

Crear un ambient propici per al desenvolupament d'iniciatives dins del marc de la societat del coneixement passa, en primer lloc, per facilitar als ciutadans un ús enriquidor de les tecnologies i els serveis lligats a aquestes. Una vegada més les estratègies passen pel camí de la formació, però una formació orientada a realitzar activitats que milloren la vida de les persones d'una forma clarament contrastada.

Així, el coneixement de serveis que estalvien desplaçaments, permeten accedir a serveis culturals i educatius inexistents a la zona, que faciliten realitzar compres amb millor informació i millors preus, que aporten millors i més barates formes de comunicar-se amb la resta del món, etc.; són una garantia d'atracció i interès per integrar l'ús d'Internet en la seua vida quotidiana.

La qüestió que es planteja és permetre triar. Evidentment no es pot plantejar cap tipus de pressió cap a l'ús d'aquest tipus de mitjans; l'idoni és que en cada entorn s'extraguen les utilitats que més encaixen amb el tipus de col·lectiu i aqueixa possibilitat

d'harmonitzar amb les necessitats dels usuaris les prestacions d'aquest tipus d'eines, per sort, és molt àmplia.

Tant l'ús d'eines i serveis que resulten avantatjosos en comparació amb els tradicionals, així com la mostra d'exemples interessants d'iniciatives pròximes als ciutadans, constitueixen vies raonables per a aproximar aquests a l'aprofitament dels aspectes beneficiosos de la societat de la informació.

Conclusions

Com en tots els paradigmes socioeconòmics que han succeït en l'història de la humanitat, els trànsits han sigut prolongats, problemàtics i, de vegades, eterns, ja que, en molts casos, coexisteixen paradigmes primitius i contemporanis. Igualment tenim ara una situació en què un nou paradigma tracta d'imposar-se als precedents. No obstant això, es dona la circumstància que, en aquest cas, perquè el dit marc de relacions socioeconòmiques s'impose, es necessita una major participació de la societat en comparació amb altres situacions anteriors.

Podem veure com esforços comunitaris sense interès lucratiu dobleguen els intents de les molt poderoses multinacionals per dominar, per exemple, el món dels sistemes operatius. Entre una xarxa creadora de riquesa entre tots i per a tots i una xarxa que crea riquesa per a uns pocs, hi ha la diferència qualitativa de la participació ciutadana. En certa manera, descobrim dia a dia els potencials d'aquesta forma d'organització humana, que es descobreix i redescobreix cada dia en activitats i possibilitats noves.

I en aqueixa línia que divideix l'oportunitat social del pur negoci, es troba el fet que existisca la capacitat d'orientar l'ús d'aquests mitjans més enllà del mer mitjà d'oci i consum. Evidentment, no són les empreses que orienten la seua activitat en la xarxa cap a aqueixos dos factors les que tenen interès en el creixement d'una comunitat activa, que usa la xarxa tant localment com globalment com a vehicle d'expressió personal i cultural. Han de ser lògicament les entitats públiques les que donen suport a plans d'orientació i formació que facen de la xarxa un vehicle cultural, d'expressió col·lectiva i de creació de riquesa en el més ampli sentit de la paraula.

Les claus:

- (1) Internet suposa una plataforma i eina de desenvolupament dins del context de les transformacions econòmiques en el paradigma de la societat del coneixement.
- (2) Internet com a servei de comunicació s'adapta a les necessitats de cada situació particular.
- (3) Per a un aprofitament real de les possibilitats que ofereix Internet és necessari tant la seua introducció tècnica com la incorporació del coneixement dels seus usuaris a la cultura dels entorns virtuals d'intercanvi.
- (4) A través d'Internet es pot millorar tant la comunicació externa com la interna de les organitzacions.
- (5) La dispersió territorial de molts dels elements culturals en el món rural es pot concentrar en una deslocalització virtual potencialment accessible des de tots els llocs.
- (6) És necessari escometre la immersió i creació d'activitats en Internet des del punt de vista de l'experimentació i la inversió de temps per a assolir nous reptes i horitzons des dels quals es puga descobrir i treballar.

Les activitats proposades:

- (1) Contrasteu les diferents tarifes d'accés a Internet a les empreses proveïdores comparant entre els preus que es poden obtenir en zones urbanes i rurals.
- (2) Cerqueu les pàgines web de tots els mitjans de comunicació que useu de forma habitual.
- (3) Elaboreu una llista ordenada de totes les persones i organitzacions amb què podem MILLORAR la comunicació que mantenim habitualment utilitzant Internet.
- (4) Cerqueu pàgines que mostren elements i activitats de la cultura local de forma actualitzada.
- (5) Enumereu una llista de tasques que es realitzen en el vostre entorn en les quals es podria teletreballar.
- (6) Inscriviu-vos en un parell de fòrums temàtics d'interès.

La bibliografia i documentació per a ampliar el coneixement:

ÁLVAREZ MONZONCILLO, J.M. (2004) *El futuro del ocio en el hogar*, Fundación Autor, Madrid.

APARICI, R. y MARÍ SÁEZ, V.M. (2003) *Cultura popular, industrias culturales y ciberespacio*, UNED, Madrid.

CASTELLS, M. (1997) *La era de la información. Economía, sociedad y cultura. Vol I. La sociedad red*, Alianza, Madrid.

FUNDACIÓN AUNA (2005) *e-España 2005. Informe anual sobre el desarrollo de la Sociedad de la Información en España*, Fundación Auna, Madrid.

MATTELART, A. (2002) *Historia de la sociedad de la información*, Paidós, Barcelona.

MORENO, I. (2002) *Musas y nuevas tecnologías. El relato hipermedia*, Paidós, Barcelona.

SAMPEDRO, V.F. (2005) *13-M. Multitudes on line*, Catarata, Madrid.

TELEFÓNICA (2005) *La sociedad de la información en España*, Fundación Telefónica, Madrid.

TREJO DELARBRE, R. (2006) *Viviendo en el Aleph. La Sociedad de la Información y sus laberintos*, Gedisa, Barcelona.

WOLTON, D. (2000) *Sobrevivir a Internet*, Gedisa, Barcelona.

Els enllaços d'Internet:

Educaweb, un entorn sobre recursos educatius en Internet

<http://www.educaweb.com/>

Observatori Tecnològic del Ministeri d'Educació i Ciència

<http://observatorio.cnice.mec.es/>

Soitu, revista digital de cultura digital i de la de sempre

<http://www.soitu.es/>